

„TAUTOSAKOS DARBAI I“

Tautosakos komisija prie Humanitarinių mokslų fakulteto išleido *Mūsų tautosakos* 9 tomus. Jos vietoj sudarytasis prie Švietimo ministerijos Tautosakos archyvas jau irgi davė savo žurnalo pirmą nr. Jame yra šie straipsniai: dr. Jono Balio — Lietuvių tautosakos rinkinių apžvalga (angliškai), J. Elisono — Kaimiečių pasisveikinimų ir etiketo formos, A. Sabaliausko — Kaip prof. Niemi's rinko Lietuvoje tautosaką, K. Žitkaus — Profesorius Niemi's Vabalninke, P. Būtėno — Laiko matavimo būdai, J. Mickevičiaus — Žemaičių krikštynos, L. Nezabitausko — Talkos Žemaičiuose, dr. Oskar Loorits — About the Baptism of Novices as Practised by the Baltic Sailors, dr. J. Balio — Nuo žirgo kritęs bernelis, Z. Slavinsko — Liaudies melodijų tvarkymo sistemos, B. Buračo — Kupiškėnų vestuvės, dr. J. B. Raganavimai vestuvėse, M. Šneideraitienės — Lietuviška tautosakos bibliografija 1935.

Kaip matyt, žurnalas tęsia pirmatako tradicijas, skelbdamas visoje eilėje rašinių tautosakos medžiagą. Įdomi pasisveikinimo medžiaga (Elisono), kuri būtų surinktina iš visos Lietuvos, kurios geografiškas išplitimas būtų išdėstytas žemėlapyje ir išaiškintas kilimas. Įdomūs ir kiti papročių aprašymai, bet jų tarpe dar pažymėtini raganavimai vestuvėse tuo, kad juose lietuviškoji medžiaga mėginama suvesti į kontaktą su kitų kraštų tautosaka.

Žurnalas daug toliau pažengęs tautosakos moksliniais nagrinėjimais (Būtėno, Slavinsko, Loorits, Balio). Litu-
anistikai labiausiai pažymėtinas „Nuo žirgo kritęs bernelis“. Studijėlė įdomi, kruopšti, metodinga. Šituo metodiniu atžvilgiu, tiesą sakant, net įdomesnė, nekaip prietais rezultatais, — parodo, kuriais būdais modernioji tautotyra eina į tautosakos faktus: 1) autorius surenka medžiagą (užtenka čia tiek kruopščiai, kiek mūsų sąlygos leidžia), 2) žemėlapyje išdėsto jos geografinį išplitimą, 3) rekonstruoja tariamąjį pirmavaizdį, 4) palygina su kitų tautų panašiais motyvais, norėdamas surasti jo tėviškę. Autorius išveda, kad toji nuo žirgo kritusio bernelio daina esanti kilusi iš pietinių slavų (ukrainiečių, serbų, bulgarų). Bet nepamėgino autorius nagrinėti dar kitų tolesnių klausimų: 5) dainos atsiradimo laiko, 6) kelių bei priemonių, kuriomis ji galėjusi į Lietuvą atkelti. Tai metodiniu atžvilgiu. Grįžtam prie studijėlės rezultatų, būtent, prie dainos tėviškės. Jau prof. Niemi teigė: „Galimas daiktas, kad ši daina savo kilme iš slaviško pasaulio“ (*Mūsų tautosaka* VI, 269 p.). Balys tik labiau dokumentuoja ir precizuoja: duoda daugiau panašios dainos motyvų iš kitų tautų ir aiškiai kildina ją iš pietinių slavų. Betgi tas faktas, kad kitose tautose esama tų pačių motyvų, dar neįrodo dainą kilus ne Lietuvoje, tik kitur. O kita straipsnio argumentacija irgi dar neužtenkama tai išvadai padaryti.

Jau ir kitokių rezervų kyla dėl Loorits angliško straipsnio. Gera, kad žurnalas įsigijo tokį plačiai žinomą tautosakos specialistą į bendradarbius. Bet kiek pagrindo spausdinti jo straipsnį angliškai? Lietuviškuose žurnaluose spausdinti svetima kalba būtų pagrindo tada, kai straipsnis taikomas užsieniui. Mes esam suinteresuoti, kad užsienis žinotų apie lituanistiką. Dėl to visai suprantama angliškai dr. Balio informacija apie lietuvių tautosakos rinkinius (anglų kalbą rekomendavo ir pasakos tyrėjų kongresas Lunde 1935). Apie Loorits straipsnį negalima to pasakyti — lietuviai

nėra suinteresuoti, kad užsienis jį skaitytų. Lietuviams įdomu patiems pažinti to specialisto darbas, o nemokėdami angliškai — jie negalės. Pagaliau kompromisą darant, reikėjo bent lietuviška jo santrauka duoti — taip, kaip anglišką santrauką dr. Balys yra pridėjęs prie savo lietuviško straipsnio.

Kitąsyk pageidautina ir turinio sąrašė visų straipsnių antraštes žymėti abiem kalbom. Lygiai lauksim kitąsyk ir kronikinių informacijų knygos gale apie tautotyros naujienas kituose kraštuose.

Tautosakos darbai I. Leidžia Lietuvių tautosakos archyvas. Redaguoja dr. Jonas Balys. Kaunas 1935. 304 p.